

ДРУШТВО ЗА АНТИЧКЕ СТУДИЈЕ СРБИЈЕ

АНТИКА НЕКАД И САД: ЗНАЧАЈ, УЛОГА И НАСЛЕЂЕ КРОЗ ВЕКОВЕ

11. Међународни научни скуп
КЊИГА РЕЗИМЕА

БЕОГРАД

16-17. децембар 2017.

Уредник

ДР КСЕНИЈА МАРИЦКИ ГАЂАНСКИ

Уреднички тиво

ДР РАСТКО ВАСИЋ
ДР СНЕЖАНА ФЕРЈАНЧИЋ
ДР НЕМАЊА ВУЈЧИЋ

Припрема рукописа

ДР КСЕНИЈА МАРИЦКИ ГАЂАНСКИ
ДР СНЕЖАНА ФЕРЈАНЧИЋ
ДР НЕМАЊА ВУЈЧИЋ

Техничка подршка

ДР ИВАНА ГАЂАНСКИ

Прелом, графичко уређење и дизајн корица

МИЛАН МИЛЕТИЋ

Лојо

РИМСКА БОГИЊА ДИЈАНА
Музеј Срема, Сремска Митровица

Аутор

ДАМЈАН ВАСИЋ,
графички дизајнер

SERBIAN SOCIETY FOR ANCIENT STUDIES
ANTIQUITY THEN AND NOW:
SIGNIFICANCE, ROLE AND HERITAGE
THROUGH THE CENTURIES

11th International Symposium

Beograd

16–17 December 2017

Одржавање скупа финансијски је помогло

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

йене – Афродитија Анадиомене, за коју му је модел била Кампаспе, љубавница Александра Великог. То су као тему прихватили многи каснији сликари, као на пример Сандро Ботичели. Најпознатији догађај из Фриновог живота је оптужба и суђење за безбожништво, на коме ју је одбранио беседник Хиперид. Ово суђење и друге анегдоте вековима су инспирисале уметнике. Из мноштва сликарских и вајарских дела која се односе на Фрину, у овоме раду ћемо приказати најславнија и најзанимљивија, као и она која су привукла нашу пажњу и интересовање.

УНА ДИВАЦ, докторанд

Правни факултет
Универзитет у Београду

УЧЕСНИЦИ У ПОСТУПКУ *DIADIKASIA* – СПОРНА ПИТАЊА

Diadikasia је била једна специфична врста судског поступка у класичном периоду античке Атине. Њена специфичност се огледала у томе што у овом поступку нису постојали ни тужилац, ни тужени, већ два или више лица која су тврдила да полажу право на одређено право или обавезу; у овом другом случају учесници у поступку су покушавали да „превале“ обавезу један на другог, тј. да докажу да обавеза не припада њима, већ супротној страни. У питању су били супротстављени, конкурентни захтеви поводом одређеног права или обавезе, о чијем титулару је морао да одлучи поротни суд. *Diadikasia* се користила за разрешавање сукоба поводом низа различитих права и обавеза (права на наследство, права на награду за одавање информација о недозвољеним активностима других лица, обавезе литургије итд.), а као посебно интересантан случај истиче се *diadikasia* поводом утврђивања основаности и реализације потраживања поверилаца према имовини дужника, који је истовремено био и дужник полиса и чију имовину је полис већ конфисковао или је поступак одлучивања о конфискацији био у току. Овде се отвара веома занимљиво питање о томе ко је заиста био учесник у оваквој врсти поступка *diadikasia*, ако се као неизоставни елемент овог поступка узме нужна конкурентност захтева његових учесника.

Др ГОРДАНА ЈЕРЕМИЋ

Археолошки институт
Београд

НЕКРОПОЛА У ЈАГОДИН МАЛИ, НИШ (*NAISSUS*): КАСНОАНТИЧКО НАСЛЕЂЕ ИЗМЕЂУ ЧУВАЊА И УНИШТАВАЊА

На лесном платоу десне обале Нишаве, издигнутом и заштићеном од плављења, формирана је у периоду касне антике у Наису некропола скелетно сахрањених покојника (позната као некропола у Јагодин Мали). Некропола је организована током IV века – вероватно од средине века, са континуитетом сахрана до почетка VII века. Терен је спорадично коришћен за покопавања током принципата (регистрован је мањи број гробова спаљених покојника II–III века), а могуће и у пра-

историји (метална доба). Касноантичку некрополу карактерише богатство гробне архитектуре (зидане гробнице различитих облика и величина, поједине фреско-осликане) и разноврсност гробног инвентара (лични накит, керамичко и стаклено посуђе коришћено у погребном култу и друго), као и низ ранохришћанских базилика, око којих и у којима је вршено сахрањивање.

После напуштања праксе сахрањивања на некрополи, констатован је хијат од више векова, тако да најмлађи хоризонти градње у Јагодин Мали припадају позном турском периоду и новом добу. Интензивнија урбанизација простора прати се од краја XIX и почетка XX века, када је у овој четврти подигнута текстилна фабрика, са радничким насељем. Данас Јагодин Мала представља савремену, густо насељену градску четврт, са малим бројем слободних површина за истраживање.

Изузимајући случајни налаз једне гробнице са фреско-осликаним зидовима из 1888. године, прва истраживања некрополе се везују за аматерска копања у оквиру економије Казненог завода у Нишу. Предмети прикупљени приликом ових радова поклањани су Народном музеју у Београду, а део је задржаван и чинио је малу поставку у самом заводу. Ови предмети су вероватно били на изложби 1913. године, организованој приликом прославе 1600 година од доношења Миланског едикта.

Са стварањем институционалне музејске делатности 1932. године у Нишу, која је окупљала археологе-аматере, започињу прва систематска истраживања ове некрополе. Методологија радова базирала се највероватније на упутствима и искуствима професионалних археолога са Универзитета у Београду и из иностранства. О квалитету ових истраживања, као и квалитету документације, нема довољно података. Међутим, на основу инвентарних књига Народног музеја у Нишу могло би се говорити о релативно брижљиво систематизованим предметима, везаним за одређене гробне целине. Од 1952. године започиње циклус систематског проучавања некрополе, који траје до данас, уз коришћење модерних метода рада и уз интердисциплинарни приступ. Осим систематских радова, податке о гробним облицима и организацији некрополе добијамо и на основу заштитних археолошких радова, који се спроводе приликом градње јавних, приватних објеката или инфраструктуре.

Иако дуго позната и дугорочно истраживана, касноантичка некропола у Јагодин Мали није позната у већем обиму. Упркос томе, пружа драгоцене податке о погребној пракси касноантичког становништва Наиса. Кроз материјалне остатке прати се здравствени (хигијенске навике, заразне болести, професионална обољења) и социјални статус покојника, као и стандард оних који су вршили сахрањивање. По богатству археолошког материјала издваја се неколико, условно речено, периода просперитета касноантичког друштва Наисуса, који се читавају на некрополи: око средине (доба Констанса и Констанција II) и краја IV века (доба Теодосија I). Од доба Анастасија до краја владавине Јустинијана I приметан је узлет у развоју сакралне и гробне архитектуре. Периоди кризе такође се могу реконструисати посредним, али и неким непосредним траговима, а везују се за време после хунских пустошења током 40-их година V века и после средине VI века.

Богатство гробних облика, њихова монументалност, као и полагање богатог личног накита код покојника, били су привлачни пљачкашима гробова још од касноантичког доба. Методе и технике отварања гробова забележене су на бројним примерима, тако да је за савремена истраживања веома значајно када се пронађе неотворена, неокрњена целина, са свим *in situ* налазима. Кроз оштећења гробова, било пљачком, или градњама које ремете постојеће архитектонске и друге археолошке остатке, како у касној антици, тако и у модерно доба, сазнајемо доста података о односу према касноантичком наслеђу на тлу Наиса, сагледаном на примеру ове некрополе.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

930.85"652"(048.3)
930.85(37+38)(048.3)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Антика некад и сад : значај, улога и наслеђе кроз векове (11 ; 2017 ; Београд)

Књига резимеа / 11. међународни научни скуп Антика некад и сад : значај, улога и наслеђе кроз векове, Београд, 16–17. децембар 2017. ; [уредник Ксенија Марицки Гађански]. – Београд : Друштво за античке студије Србије, 2017 (Београд : Јован). – 39 стр. ; 20 cm

Текст на више језика. – Текст ћир. и лат. – Тираж 150. – Учесници: стр. 39–[40].

ISBN 978-86-89367-08-9

а) Античка цивилизација – Културна историја – Апстракти б) Хеленизам – Апстракти

COBISS.SR-ID 252354828